

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

FAKULTA BEZPEČNOSTNĚ PRÁVNÍ

Katedra kriminalistiky

Kriminalistická rekonstrukce

– teorie a praxe

Bakalářská práce

Forensic reconstruction – theory and practice

VEDOUCÍ PRÁCE

Doc. JUDR. Zdeněk Konrád, CSc.

AUTOR PRÁCE

Sarah HILBERTOVÁ

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 2022

Sarah HILBERTOVÁ

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Zdeňku Konrádovi, vedoucímu své bakalářské práce, za rady a věcné připomínky. Dále svým kolegům za trpělivost, všestrannou pomoc, množství cenných rad, podnětů, doporučení, připomínek a obdivuhodnou ochotu při konzultacích poskytnutých ke zpracování této práce.

ANOTACE

Záměrem této práce je v obecné části seznámit čtenáře s rekonstrukcí trestného činu z celkového pohledu, s jejím vymezením a úpravou. Další krok zahrnuje přiblížení a podstatu jednotlivých okruhů, které se týkají rekonstrukce trestného činu, jako jsou trestní řízení, dokazování. Ve své zvláštní části je zaměřena na jednotlivé kroky během rekonstrukce trestného činu, kdy specifikuje její činnosti a úkoly, jsou zde vymezeny jednotlivé druhy kriminalistické rekonstrukce, tedy rekonstrukce kriminalisticky významných míst, znaků člověka, jednání a událostí. V neposlední řadě je tato práce zaměřena na hodnocení možností uplatnění a aplikace právních norem, s nimiž je spojena činnost policistů při výkonu služby, se záměrem co nejstručněji popsat průběh a taktické zásady.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rekonstrukce, rekonstrukce trestného činu, trestný čin, vyšetřovací pokus, dokazování, kriminalistická rekonstrukce

ANNOTATION

The purpose of this work, in its general part, is to introduce readers with crime scene reconstruction from an overall perspective by its delimitation and modification. The following step is to give the idea and to define the essence of the individual areas related to the crime scene reconstruction. Such as prosecution, proving. This diploma thesis is, in its special part, focused on individual steps during crime scene reconstruction, when it specifies the reconstruction operation. According to performed tasks are here defined the individual criminalistic reconstruction types, i.e., reconstruction of criminological significant places, human features, behaviour, and events. One of the final parts of this thesis is focused on rating the possibilities of application and implementation of legal norms, with which is connected the activity of police officers discharging their duties, with the intention of describing the course of the tactical principle as briefly as possible.

KEYWORDS

Reconstruction, crime scene reconstruction, criminal offence, investigative experiment, proving, criminalistic reconstruction

Obsah

Úvod.....	8
1 Podstata, pojem a význam kriminalistické rekonstrukce	11
1.1 Pojem v kriminalistice	13
1.2 Pojem v trestním právu.....	14
1.3 Zákonné požadavky.....	15
1.4 Další procesní instituty.....	16
1.5 Druhy kriminalistické rekonstrukce	16
1.5.1 Rekonstrukce trestného činu.....	16
1.5.2 Rekonstrukce místa činu.....	17
1.5.3 Rekonstrukce kriminalistických významných předmětů	18
1.5.4 Kriminalistická rekonstrukce znaků člověka.....	19
1.6 Vztah kriminalistické rekonstrukce k jiným metodám	20
1.6.1 Pokus	20
1.6.2 Ohledání.....	22
1.6.3 Výslech.....	26
2 Kriminalistická rekonstrukce v praxi.....	31
2.1 Taktika provádění kriminalistických rekonstrukcí trestných činů	31
2.1.1 Zásady a taktická specifika	31
2.1.2 Příprava rekonstrukce	35
2.1.3 Průběh rekonstrukce trestného činu	36
2.1.4 Dokumentace a hodnocení výsledků rekonstrukce trestného činu .	39
3 Empirická část	41
3.1 Použité metody	41
3.2 Kazuistika	42
3.2.1 KRPS-364170/TČ-2017-011414	42

3.2.2	KRPA-138426/TČ-2018-001473	44
3.2.3	KRPA-87205/TČ-2021-001473 a KRPA-90703/TČ-2021-001473..	45
3.3	Řízený rozhovor s vyšetřovatelem.....	48
3.4	Vyhodnocení.....	50
Závěr.....		52
Seznam literatury		54

Úvod

Téma bakalářské práce, které zní *Kriminalistická rekonstrukce – teorie a praxe*, jsem si vybrala proto, že se jedná o metodu kriminalistické praxe, která je ve svém charakteru i účelu využití velmi pestrá, ale pro kriminalistiku, zejména pro vyšetřování kriminalisticky relevantních událostí, je velmi přínosná.

Protože jsem policistka, vždy jsem se zabývala otázkou smyslu své práce, svého poslání. Smyslem práce policie, s přihlédnutím k oboru kriminalistiky, je mimo jiné odhalování a objasňování trestných činů, jakož i zjišťování a usvědčování jejich pachatelů. V tomto světle je pro mě velmi blízké téma jednoho z úkonů, jehož výsledkem je protokol – důkaz, který je možné provést před soudem. Píší o kriminalistické rekonstrukci trestného činu ve smyslu § 104d trestního řádu, ale také o znaleckých rekonstrukcích, které jsou v právním smyslu zastřešeny činností soudního znalce.

Při pronikání do tématu kriminalistické rekonstrukce jsem zjistila, že toto téma je mnohem rozsáhlejší, než se může zdát, a vystihnout jej plně v rozsahu bakalářské práce je herkulovský úkol, přesto se o to pokusím. V této bakalářské práci, která je formou prací deskriptivního charakteru, tak čtenáři předkládám stručný výklad toho, čím kriminalistická rekonstrukce je. Jak na ni nazírá nauka kriminalistická, stejně jako to, jak je chápána v trestněprávní rovině. Čtenář se tak může seznámit s druhy kriminalistických rekonstrukcí, včetně jejich využití v kriminalistické praxi.

Předkládané závěry, které má bakalářská práce obsahuje, se opírají o současný stav poznání v oborech kriminalistiky s přesahem do trestněprávní roviny. Toho je docíleno především tím, že tato bakalářská práce vychází z aktuální odborné literatury, která je též komparována s poznatky z kriminalistické praxe, jež jsem získala při studiu soudních spisů, kde byly kriminalistické rekonstrukce provedeny, stejně jako studiem kazuistik popsaných v odborné literatuře.

Při psaní této práce jsem využívala rozličné vědecké metody, zejména metodu analýzy při exploraci odborné literatury, díky níž jsem získala informace, a následně také metodu syntézy, kterými jsem informace z různých zdrojů skládala do logicky ucelených, souvislých poznatků. Za zmínku stojí též analýza

komparace, zejména komparace výstupů odborné literatury a informací získaných z rešerší kazuistiky. Nakonec lze jmenovat metodu indukce, díky které jsem generalizací získaných poznatků mohla formulovat závěry, jež tato práce obsahuje.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř následujících kapitol.

První kapitola je zaměřena teoreticky na popis a přiblížení pojmu *kriminalistická rekonstrukce*, a to jak z pohledu kriminalistiky, tak i trestního práva. Dále se věnuji zákonným podmínkám, jež jsou na orgány činné v trestním řízení kladeny v souvislosti s prováděním rekonstrukcí. Přináším též popis jednotlivých druhů kriminalistických rekonstrukcí, jejich charakteristiky i využití při objasňování kriminalisticky relevantních událostí. Závěr první kapitoly je pak věnován vztahu mezi kriminalistickou rekonstrukcí a dalšími kriminalistickými metodami a úkony trestního řízení, s nimiž může souviset.

Druhá kapitola se soustředí na kriminalistickou praxi, kde je akcentováno téma taktiky provádění kriminalistických rekonstrukcí trestných činů, zejména popisu přípravy a následných fází provádění kriminalistické rekonstrukce. Konec kapitoly je věnován cílům a smyslu tohoto vyšetřovacího úkonu, této kriminalistické metody, stejně jako zmiňuji některé zjištěné problémy z kriminalistické praxe.

Třetí kapitola je věnována empirickému šetření, které je zaměřeno na šetření ve spisovém materiálu a také na řízený rozhovor s vyšetřovatelem. Jedná se tedy o šetření provedené kvalitativními metodami a zahrnuje případové studie i interview.

V závěrečné části této bakalářské práce předkládám čtenáři stručný přehled poznání této problematiky, který by mohl posloužit začínajícímu policistovi k pochopení účelu, využití a provádění kriminalistických rekonstrukcí, stejně jako předkládám upozornění, na co se při realizaci tohoto vyšetřovacího úkonu připravit a čemu se vyhnout.

Jako autorka této práce si nedávám za cíl žádné převratné a revoluční poznatky o kriminalistických rekonstrukcích, neboť to z mého pohledu není možné ani pojmout v rozsahu stanoveném pro bakalářskou práci. Můj cíl je proto čistě pragmatický – předložit zpracované podklady pro možné využití pro odbornou přípravu policistů.

1 Podstata, pojem a význam kriminalistické rekonstrukce

Historický vývoj kriminalistické rekonstrukce lze popsat následovně. V období 30. a 40. let 20. století došlo k prvnímu sepsání zkušeností a využití rekonstrukce při vyšetřování a odhalování trestných činů. Kriminalistická praxe ve vztahu k rekonstrukcím byla ovlivněna nejvíce policejní praxí. V těchto letech byla rekonstrukce nejvíce odvozena především od taktiky výslechu nebo ohledání místa trestného činu. Praxe se dále nejprogresivněji rozvíjela v tzv. poválečném období, tedy v 50. letech minulého století. Přesto však v této době v prostředí Československé republiky postrádáme její legální vymezení. Praxe vycházela toliko z jiných ustanovení zákonů, zejména z ustanovení upravujících náležitosti ohledání, protokolace a jiných. Vše se však změnilo přijetím trestního zákoníku, tedy zákona č. 141/1961 Sb., který je po značných a rozsáhlých novelách platný až do současnosti a jenž rekonstrukci vymezuje jako jeden ze zvláštních způsobů dokazování.

Pro pochopení tematiky kriminalistické rekonstrukce je třeba nejdříve definovat pojem kriminalistické rekonstrukce samotný. První kapitola tedy pojednává právě o definici pojmu, a to jak z hlediska trestního práva, tak i pojmu, který definuje vědní obor kriminalistika. Dalšími neméně důležitými aspekty jsou pak význam a samotná podstata kriminalistické rekonstrukce. Jelikož se jedná o proces vykonávaný policejními orgány, je zcela zřejmé, že kriminalistická rekonstrukce má zákonné požadavky a postupy, které budou v této kapitole také zmíněny.

Pojem *rekonstrukce* pochází z latiny, konkrétně ze slova *reconstruct*. Jedná se o složené slovo, kdy předpona *re-* znamená *opakovat*, *znovu* nebo *opět* a *construct* značí *sestrojít* nebo *postavit*. Spojením těchto významů pak dostaneme slovo, které v původním smyslu znamená *znovu sestrojít*, *znovu postavit*.

Zjednodušeně lze tedy říci, že se jedná o postup, kdy se snažíme co nejpřesněji na základě dokumentace, návodů nebo nějaké tradice znovuvytvořit nějaký objekt nebo situaci. Podmínkou je ovšem fakt, že objekt nebo situace v minulosti již existovaly a my se snažíme na základě poznatků o co nejpřesnější napodobení situace nebo věci.

Pokud budeme chtít pochopit, jak je nazírána rekonstrukce prismatem kriminalistické nauky, musíme si uvědomit, že rekonstrukci lze chápat v širším významu kriminalistiky, nebo v užším smyslu, který je obsažen v procesním ukotvení rekonstrukce, jak vyplývá z trestního řádu coby zvláštní způsob dokazování.

Proto níže předkládám oba pohledy, tedy jak pohled kriminalistiky, tak pohled procesního trestního práva. Přitom je třeba si uvědomit existenci dvou elementárních postulátů. Poučku Hanse Grosse o tom, že kriminalistika je *nauka o reáliích trestního práva*¹, tedy lze konstatovat, že kriminalistika je realizace trestního práva, alespoň co se týká procesu odhalování, objasňování a usvědčování pachatele v intencích nároků na zákonnost postupů orgánů činných v trestním řízení. Dále, že jednou ze základních podmínek pro uplatňování kriminalisticko-taktických metod, postupů a operací je zásada zákonnosti, tedy přípustnosti takové metody. Jedná se o průnik mezi kriminalistikou a trestním právem, kdy právě trestní právo procesní vymezuje platnost a přípustnost některých úkonů, jimž přisuzuje váhu důkazního prostředku, a pouze kriminalisticko-taktické metody, které jsou provedeny procesně konformně, lze uplatnit v procesu dokazování v mantinelech vyspělého právního státu. Pro lepší pochopení je třeba přiblížit více oba pohledy na rekonstrukci, díky čemuž tyto vztahy obou nauk lépe pochopíme.

¹ MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 3. ISBN 80-7179-878-9.

1.1 Pojem v kriminalistice

Obecně lze rekonstrukci definovat jako činnost, která je vykonávána uvědoměle, a jež směřuje k obnovení dřívějšího stavu nějaké věci nebo situace. Kriminalisticko-taktická metoda je zjednodušeně řečeno systém postupů a operací v procesu poznání kriminalisticky významných událostí. *„Kriminalistická rekonstrukce je metoda kriminalistické praxe spočívající v obnovení kriminalisticky relevantních hmotných objektů, situací a skutkových okolností nebo jejich podstatných vlastností na základě údajů a faktů shromážděných v procesu vyšetřování s cílem jejich bezprostředního zkoumání.“*² Rekonstrukci provádíme v úmyslu obnovení původního vzhledu objektů či obnovení původního mechanismu kriminalisticky významného děje. *„V procesu poznání představuje rekonstrukce jednu z forem obecnější metody – metody modelování, jejíž podstata spočívá ve vytváření analogických objektů (modelů) za účelem zkoumání originálů. (...) Přesto někteří kriminalisté zaměňují prověrku výpovědi s rekonstrukcí, což plyne z nepřesné právní úpravy a nepochopení podstat a účelu těchto metod. Rekonstrukce tedy představuje proces tvorby modelu shodného ve zvolených vlastnostech s originálem, který již zanikl.“*³ Rekonstrukce trestného činu nebo rekonstrukce místa činu je kriminalisticko-taktickou metodou, díky které v ideálním případě dojdeme k poznání o kriminalisticky relevantních skutečnostech a dějích, díky nimž můžeme odhalit, objasnit a dokázat trestné činy a ve výsledku spravedlivě potrestat pachatele trestného činu.

Rekonstrukce jako taková může být realizována (čistě teoreticky) v myslí vyšetřovatele, který si ji „představuje“, čímž dochází k závěrům, k hodnocení a interpretaci důkazů a důkazních prostředků získaných k aktuálnímu okamžiku vedeného vyšetřování (v kriminalistickém slova smyslu). Mnozí vyšetřovatelé nebo soudci si ani nemusí uvědomit, že jejich myšlenkové pochody jsou de facto rekonstrukcí místa, děje nebo věci významné pro pochopení a poznání trestného činu, ke kterému došlo již v minulosti a jež se snažíme poznat z otisků, které tento

² KONRÁD, Zdeněk a kol. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 117. ISBN 978-80-7380-547-0.

³ KONRÁD, Zdeněk a kol. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 117. ISBN 978-80-7380-547-0.

děj po sobě ve světě zanechal v podobě stop, ať už ve formě důkazů, nebo indicií. Dále pak může být realizována rekonstrukce v materiálním světě, a to formou kriminalistické praktické činnosti formované do jednotlivého úkonu, a taková rekonstrukce je upravena procesně.

1.2 Pojem v trestním právu

Základními pojmy, které souvisejí s předmětem kriminalistické rekonstrukce, jsou pojmy definované též legálně v rámci trestněprávních předpisů. Je tedy vhodné je nejprve alespoň stručně popsat. Základní rámec trestněprávních procesních předpisů je v českém právním prostředí zakotven v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Smyslem a účelem trestního řízení podle ustanovení § 1 uvedeného zákona „je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti“⁴. V rámci této činnosti orgánů činných v trestním řízení zákon vymezuje základní procesní pravidla a postupy, jimiž se tyto orgány řídí a podle kterých postupují, a to jak v přípravném řízení, tak v řízení před soudem i následně v rámci odsuzujících rozsudků. Na tento základní procesní trestněprávní předpis následně navazují další zákony (zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který je k trestnímu řádu ve vztahu speciality, nebo také zákon o výkonu vazby či zákon o výkonu trestu odnětí svobody).

Trestní řád dále upravuje samotný proces dokazování, hodnocení důkazů a předkládá výčet přípustných důkazů i podmínek pro jejich získání a provedení tak, aby mohly být provedeny před soudem. Mezi některé zvláštní způsoby dokazování trestní řád řadí právě rekonstrukci trestného činu.

⁴ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

V ustanovení § 104d trestního řádu se uvádí, že rekonstrukce se koná, „*má-li být obnovením situace a okolností, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci*“.⁵ Ve druhém odstavci se uvádí, že na provedení rekonstrukce se přiměřeně užijí ustanovení pro vyšetřovací pokus. Tím jsou myšleny především zákonné podmínky pro její provedení.

Z předestřené vyplývá, že rekonstrukce podle trestního řádu je pojata oproti kriminalistickému pojmu poněkud úzce – chápe jej jako obnovení situace a podmínek platných při spáchání trestného činu, při kterých se prověřuje výpověď různých osob a věrohodnost a relevance zjištěných poznatků o skutkovém ději.

1.3 Zákonné požadavky

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, trestní řád uvádí některé zákonné požadavky na provedení rekonstrukce, přičemž lze uvést, že platí především obecně platné zásady, jako jsou zákaz donucování k sebeobviňování, zásada přiměřenosti postupu, zásada zákonného procesu, zásada vyhledávací a zásada materiální pravdy, dále také požadavky kladené na protokolaci úkonů. Dále však pro rekonstrukci platí speciálně tyto zásady: v přípravném řízení se k provedení rekonstrukce přibere osoba, která není na věci zúčastněna (tzv. nezúčastněná osoba), pokud je to kvůli složitosti případu žádoucí, přibere se k rekonstrukci znalec, a pokud podává svědectví osoba mladší 18 let, bere se na to zřetel a použijí se další ustanovení trestního řádu, jež toto upravují. Je dále nutné též neopomenout provázanost s dalšími ustanoveními trestního řádu, zejména ustanovení, jež prolamují domovní svobodu a ochranu soukromí. Proto je důležité si uvědomit, že koná-li se rekonstrukce v obydlí nebo jiných prostorách, například v kůlně nebo na pozemku, užijí se ustanovení platná pro výkon domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor podle trestního řádu.

⁵ Zákon č. 141/1961 Sb.

1.4 Další procesní instituty

Mezi další instituty trestního práva, které se vztahují na rekonstrukci v pojetí kriminalistickém, můžeme řadit znalecké zkoumání z různých oborů, ať už jde o antropologii, balistiku, pyrotechniku, vyšetřování dopravních nehod, trasologii či biomechaniku. Proto lze uzavřít, že pro rekonstrukci určitých objektů, 3D-modelování, rekonstrukci bipolární lokomoce člověka, rekonstrukci střely, lebky a jiných morfologických znaků člověka lze užít ustanovení upravující příbrání a činnost znalce, jež jsou též upravena v trestním řádu. Také je možné se opřít o ustanovení § 113–114 o ohledání a prohlídce těla, čímž se dostáváme k tomu, že některé postupy kriminalistické praxe v mantinelech trestního řízení jsou stále a kontinuum lze vypozařovat do minulosti, kdy rekonstrukce nebyla trestními předpisy výslovně upravena jako specifická metoda a k její realizaci se užívalo jiných ustanovení. Lze tedy vypozařovat, že u některých druhů kriminalistických rekonstrukcí je tomu dodnes. Blíže se jednotlivým druhům rekonstrukcí v kriminalistické praxi budu věnovat v další části bakalářské práce.

1.5 Druhy kriminalistické rekonstrukce

Jak jsem již nastínila, metoda rekonstrukce může mít formu prosté imaginace a přemýšlení nad spácháním trestného činu nebo vznikem a průběhem kriminalisticky relevantní události, kterou vyšetřujeme. Takovým procesem můžeme ověřovat, potvrzovat a vylučovat dílčí vyšetřovací verze ve světle zajištěných informací a důkazů. V dalších podkapitolách se však budu věnovat jednotlivým druhům rekonstrukcí, které se však pro proces vyšetřování a dokazování nejčastěji dokumentují a provádějí nejen ve světě idejí, ale i ve světě materiálním.

1.5.1 Rekonstrukce trestného činu

Budeme-li hovořit o rekonstrukci trestného činu, máme tím na mysli především rekonstrukci skutkového děje, jak se skutek nebo událost staly. K takové rekonstrukci nejčastěji využijeme dosavadní úroveň poznání, které získáváme zpravidla ze stop ve vědomí, tedy z výpovědí jednotlivých osob (obviněný, svědek), zkoumáním materiálních stop, ale i stop v kyberprostoru (záznamy

různých druhů na úložištích, tzv. cloudech, záznamy o uskutečněném telekomunikačním provozu) a dalších. Rekonstrukci podstupuje nejčastěji obviněný, svědek nebo poškozený (což je v tomto smyslu také svědek). Tehdy lze hovořit o tom, že rekonstrukce s obviněným nebo svědkem je zvláštním druhem výslechu. Koneckonců osoba podstupující rekonstrukci je v tomto smyslu poučena o právech a povinnostech tak, jak jí náleží, též při výslechu (právo odepřít výpověď a jiné). Rekonstrukci však můžeme provést také sami, jen na základě zjištěných informací o skutkovém ději, který se následně snažíme obnovit. Kriminologická praxe je pestrá a každý případ je jedinečný, proto se může stát, že je potřeba rekonstrukci trestného činu spojit s dalším vyšetřovacím úkonem (nebo chcete-li kriminologickou metodou), často s jiným druhem rekonstrukce či s vyšetřovacím pokusem nebo prověrkou výpovědi na místě, ohledáním či domovní prohlídkou.

1.5.2 Rekonstrukce místa činu

Rekonstrukce místa činu není samostatný vyšetřovací úkon, ale je součástí jiného samostatného úkonu, např. rekognice nebo rekonstrukce trestného činu. V praxi se totiž může stát, že je žádoucí obnovit situaci na místě činu tím, že jej zrekonstruujeme. Například tehdy, došlo-li na místě činu k požáru, nebo výbuchu, a místo činu tak hrubě neodpovídá jeho stavu před touto změnou. Poté lze přistoupit k obnově místa činu tím, že jej znovu vymodelujeme na základě dostupných podkladů (stavební plány, fotografie, výpovědi). V případě zmíněné rekognice je možné uvést, že ve zvláštních, velice specifických metodách je žádoucí tyto podmínky obnovit – k ověření věrohodnosti výpovědi poznávající osoby (je vůbec možné, aby poznala osobu nebo věc za takových podmínek?) či pro správnou stimulaci procesu vzpomínání.

Rekonstrukce místa činu se vztahuje k místu, kde byl spáchán trestný čin, anebo souvisí s trestným činem, který byl spáchán jinde. Jedná se například o místa nálezů obětí trestného činu. Rekonstrukce místa činu je přizpůsobení, nebo úprava místa činu, tak aby odpovídalo shodné situaci, jaká byla v době nebo okamžiku spáchání trestného činu.

Znamená to tedy uvést místo trestného činu do stejných prostorových a situačních podmínek a podoby, aby byly totožné jako v době spáchání trestného činu, kdy vycházíme z podkladů a vyšetřovacích materiálů, jako jsou např. výpovědi svědků, poškozených, podezřelých, obviněných a ohledání místa činu.

- 1) Prostorové podmínky – např. náhodné předměty na místě trestného činu, které mohly ovlivnit jejich průběh.
- 2) Situační podmínky – např. viditelnost, světlo denní nebo noc, umělé osvětlení – sklon a úhel, ale i vlhkost, kluzkost terénu.

Vždy záleží na charakteru prověřovaných událostí. Ne vždy je nutné absolutní kopírování všech podmínek, nýbrž pouze těch, jež mohly mít vliv na prověřovanou událost.

1.5.3 Rekonstrukce kriminalistických významných předmětů

„Objektem v kriminalistické praxi se stávají různé předměty zkoumání, jako například (věci, listiny, dokumenty). Mluvíme tedy o věcných důkazech, které souvisí s vyšetřovanou trestnou činností. Tato rekonstrukce spočívá v tom, že se obnoví původní vzhled nebo vlastnost dané věci k funkčnosti, které byly nějak zničeny či poškozeny. Cílem rekonstrukce je obnovení vnějších vlastností objektu, jeho formy, rozměrů, funkčních vlastností atp. za účelem řešení dalších úloh. Přitom mohou být při rekonstrukci chybějící nebo zcela zničené části předmětu nahrazeny částmi analogickými, pokud je to pro další zkoumání potřeba.“⁶

V praxi tedy může jít o rekonstrukci vražedné zbraně nebo předmětu, kdy se může vycházet například z ohledání těla a pitvy, nebo z jiného mechanického poškození, které bylo způsobeno třeba na oblečení nebo dopravním prostředku. Může jít ale též o rekonstrukci celého dopravního prostředku, jako v situaci mezinárodního vyšetřování sestřelení malajsijského dopravního letadla Boeing letu MH17 nad Ukrajinou z března roku 2014.

⁶ KONRÁD, Zdeněk a kol. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 119. ISBN 978-80-7380-547-0.

Ohledáním velkého území byly nalezeny téměř veškeré součásti letadla a jeho rekonstrukcí se podařilo objasnit, že bylo sestřeleno raketovým systémem typu BUK, což výrazně přispělo k dalšímu vyšetřování této tragédie za využití dalších kriminalisticko-taktických postupů.

1.5.4 Kriminalistická rekonstrukce znaků člověka

Tento druh rekonstrukce zahrnuje rekonstrukci vnější podoby člověka, jeho postavy a dalších charakteristických znaků. Obecně platí, že každý znak člověka má různé kriminalistické významy, z čehož je možné dále vycházet.

Při vyšetřování trestného činu může být tento druh kriminalistické rekonstrukce velice významný. Využívá rekonstrukci lidského vzhledu během procesu tvorby portrétu, aby se co nejvíce přiblížil skutečnosti podle získané paměťové stopy a její interpretace, a to za účelem vypátrání pachatele. Při tom využívají tzv. skládané portréty neboli portrétní identifikaci sestavené z laického popisu pachatele (PORIDOS), u nás nepříliš obvyklou portrétní kresbu, případně jiné modelování ve specializovaných programech. Kvalitu laických popisů ovlivňuje řada faktorů, ať už objektivní stránky (vzdálenosti a viditelnosti), či subjektivní stránky, od nichž se odvíjí (schopnost vědění a vnímání i vlastnosti pozorovatele).

V případě zjišťování totožnosti kosterních nálezů či mrtvoly můžeme zmínit metodu superprojekce, tedy překrývání fotografie portrétu s lebku kosterního nálezu. Existuje ještě metoda plastická, nesoucí název po svém objeviteli Gerasimovovi. Metoda zahrnuje modelování měkkých tkání části hlavy, která se následně využívá odlitkem nalezené lebky. V dnešní době se již skoro nepoužívá, pouze v případech pro rekonstrukci podoby historických osobností podle kosterních nálezů, z důvodu rozvoje informačních technologií. Rekonstrukci obličeje lze použít k identifikaci neznámých lidských pozůstatků, když jiné techniky selžou. Prostřednictvím tohoto se pokoušíme o přehled různých metod rekonstrukce obličeje uváděných v literatuře. Existuje několik technik provádění rekonstrukce obličeje, které se liší, od dvourozměrných kreseb až po trojrozměrné modely z hlíny.

S pokrokem v 3D-technologiích byla vyvinuta rychlá, efektivní počítačová 3D forenzní metoda rekonstrukce obličeje, která snížila míru chyb, s nimiž jsme se dříve setkávali. Existuje několik metod manuální rekonstrukce obličeje. Zkoumají se lebka, zachovalost, různé defekty a poškození. Podle toho se dá určit pohlaví a věk.

Rekonstrukce jiných znaků člověka má mnoho aspektů, obnovují se znaky, jako jsou hmotnost, velikost, výška a další rozměry lidského těla. Tento způsob rekonstrukce se využívá například během vyšetřovacího pokusu. Vytvoří se určitý model figuríny a posuzuje se, zda bylo možné, že pachatel dokázal tělo odvléci na jiné místo.

1.6 Vztah kriminalistické rekonstrukce k jiným metodám

1.6.1 Pokus

Tento procesní úkon je upraven v § 104a trestního řádu. V kriminalistice se často popisuje jako experiment. Patří mezi zvláštní formy dokazování. Vyšetřovací pokus sestává z více metod, jeho hlavním prostředkem je shromáždění poznatků postupy, jako jsou popisování, pozorování či samotná experimentální činnost. Experimentální (pokusná) metoda má v kriminalistice, stejně jako v jiných vědních oborech, široké uplatnění jako efektivní prostředek zkoumání podstaty objektů, jakož i zákonů, kterými jsou ovládány. Pomocí experimentu (pokusu) je možné předmět poznání umístit do přesně určených podmínek, což umožňuje zkoumat vliv změn jednotlivých podmínek na jednotlivé vlastnosti nebo stránky zkoumaného jevu.⁷

Experimentální metody se využívají ve dvou formách:

- 1) za účelem získání poznatků a zkoumání skutečností a různých jevů k poznání jejich podstaty a příčinných vztahů,
- 2) jako metoda poznání a dokazování skutkových stavů věcí v trestním řízení.

⁷ NĚMEC, Miroslav. Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017, s. 498. ISBN 978-80-906974-0-9.

Zkoumání jevu v uměle vytvořených podmínkách, kdy je možné tyto podmínky měnit, pokud se nezmění stav ostatních podmínek. Během procesu vyšetřování nám tyto vyšetřovací pokusy dokážou popsat, zda jsou naše představy o skutečnosti správné a zda tímto důkazním prostředkem lze získat nové důkazy o dané skutečnosti.

„Během vyšetřování může policejní orgán při vyšetřovacím pokusu

- 1) sám vyvolat jevy, které jsou analogické jevům zkoumaným,*
- 2) měnit podmínky, za nichž jev probíhá,*
- 3) izolovat etapy jevu a zkoumat je“⁸.*

Hlavním cílem vyšetřovacího pokusu je prověřit shromážděné důkazy. V praxi to často bývají prověrky důkazů různými prostředky, jedním z nich může být srovnávání získaných důkazů. Vždy se snažíme přiblížit co nejvíce k originálu původní události. Dalším cílem vyšetřovacího pokusu je získání nových důkazů. To je shodné jako u rekonstrukce či prověrky na místě. Lze říci, že žádný z těchto úkonů není samoučelný, ale vždy by měl být realizován metodicky a cílevědomě.

Může nastat skutečnost, která svědčí o nemožnosti způsobení skutku v daných podmínkách, např. hluk výstřelu by nebylo slyšet na určitou dálku nebo by některý jev za určitých podmínek nenastal. Provedením experimentu s proměněním podmínek vyvodíme závěr, zda byla možnost existence některého děje či skutečnost nějakého jevu a okolnosti reálná a mohla nastat, případně za jakých podmínek nastala. Často se tak mohou vysvětlit logické rozpory v paměťových stopách osob, které jsou vyslýchány. Někdy lžou, jindy tyto osoby prostě pod vlivem stresu vnímaly některé okolnosti nepřesně, nebo si je naopak nedokázaly zapamatovat či vybavit.

⁸ NĚMEC, Miroslav. Kriminologická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017, s. 499. ISBN 978-80-906974-0-9.

Dále rozlišujeme pět druhů vyšetřovacího pokusu.

- 1) Vyšetřovací pokus pozorování a vnímání děje
Zjišťujeme tím, zda bylo za určitých podmínek možné vidět, slyšet či rozpoznat určitý objekt či osobu.
- 2) Vyšetřovací pokus k prověření provedení děje
Prověřování, zda bylo možné, aby tento konkrétní čin spáchala určitá osoba za určitých podmínek i v určitý čas.
- 3) Vyšetřovací experiment k prověření možnosti existence jevu, nebo jeho vyvrácení
Zde řešíme samotný fakt, nikoli jeho působení, např. oslnění autem.
- 4) Vyšetřovací pokus k prověření detailů mechanismu události
Provádí se ke zjištění průběhu samostatných fází události, zda bylo možné, že se děj takto opravdu odehrál podle popisu svědků. Zde nacházíme propojení s kriminalistickou rekonstrukcí, protože podmínkou provedení se shoduje s podmínkami vyšetřované události.
- 5) Vyšetřovací pokus k prověření stop, které byly odhaleny během vyšetřování
Zjišťujeme, jakým způsobem stopy vznikly. Tento druh vyšetřovacího experimentu se blíží expertize.

1.6.2 Ohledání

Ohledání je definováno v § 113 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „trestní řád“). *„Ohledání se koná, mají-li být přímým pozorováním objasněny skutečnosti důležité pro trestní řízení. K ohledání se zpravidla přibere znalec. Protokol o ohledání musí poskytovat úplný a věrný obraz předmětu ohledání; mají se proto k němu přiložit fotografie, náčrty a jiné pomůcky.“*⁹ Ohledání místa činu spočívá ve smyslovém vnímání, jehož prostřednictvím jsou zjišťovány, analyzovány a hodnoceny jevy, které mají vliv na vyšetřování události. Aktivní a systematická činnost subjektů, jež ohledání provádějí, je základem pro následné zjištění informací o materiální situaci či o stavu objektu ohledání.

⁹ Zákon č. 141/1961 Sb.

Za poznávací metodu, jež tvoří základ ohledání, je možné označit pozorování. Pro řádné ohledání je velmi důležité, aby bylo provedeno v souladu s několika zásadami.

- Řízení ohledání jedním vedoucím

Ohledání místa činu se provádí skupinou policistů neboli výjezdovou skupinou, kriminalistických techniků a specialistů. Každý má předem dané úkoly, při kterých je potřeba dosáhnout, aby každý z pracovníků na místě činu prováděl svůj dílčí úkon, a to s ohledem i na činnost ostatních členů výjezdové skupiny. Jedná se o kolektivní práci. Z těchto důvodů je v každé výjezdové skupině určen tzv. vedoucí, který nese odpovědnost za průběh a výsledek ohledání místa činu, a všichni ostatní členové skupiny jsou vedoucímu podřízeni. Vedoucí skupiny však musí během úkonu ohledání místa trestného činu respektovat zaměření a odbornost členů své skupiny, jinak by následkem byl chaos, ze kterého by mohlo vyplývat zmaření účelu a výsledku ohledání místa trestného činu.

- Neodkladnost

V první řadě je potřeba si uvědomit, že se na místě činu situace mění, a to především vlivem procesů, jako jsou povětrnostní, biologické, chemické a fyzikální podmínky. To vždy negativně ovlivňuje hodnotu stop. Nemusí se vždycky jednat o změny vlivem prostředí atd., ale i úmyslným zásahem osoby, která má snahu stopy odstranit, či vytvořit falešné. Z tohoto důvodu je potřeba ohledání místa trestného činu provést co nejdříve za účelem získání informací k dané události. Za dobu, která uplyne mezi ohledáním a vznikem stop na místě trestného činu, se následkem výše zmíněných vlivů snižuje důkazní hodnota informací získaných při ohledání.

- Neopakovatelnost

Tato zásada má určité rozporné názory zejména v praxi, zda je opravdu ohledání místa trestného činu opakovatelný úkon, či nikoli. Opakované ohledání místa činu svědčí o nedůsledném postupu na místě trestného činu. Zde je ale potřeba zdůraznit i to, že z důvodu objektivní příčiny, jako jsou např. špatná viditelnost, povětrnostní podmínky, dojde k přerušení nebo zastavení ohledání místa

trestného činu. V tuto chvíli se nejedná o opakované ohledání, ale jde o pokračování přerušného ohledání, kde důkazní hodnota informací zůstává zachována.

- Nezastupitelnost

Je to velice významná zásada, která se v praxi podceňuje. Vyplývá z informací o situaci na místě trestného činu a ze stavu všech objektů na místě trestného činu, což lze získat jen přímým pozorováním, to nelze nahradit žádným jiným úkonem. Pokud ohledání místa trestného činu bylo z nějakého důvodu provedeno nekvalitně, nelze ani žádným jiným úkonem, jako jsou například výpovědi svědků nebo rekonstrukce trestného činu, toto nahradit. Informace získané jinými úkony nebudou mít nikdy stejnou důkazní a informační hodnotu v tř. jako informace, jež byly získány při ohledání místa trestného činu.

Ohledání místa trestného činu napomáhá k poznání situace, kdy pokládáme sedm kriminalistických otázek:

- 1) Co bylo spácháno?
- 2) Kdy byl čin spáchán?
- 3) Kde byl spáchán?
- 4) Kdo čin spáchal?
- 5) Jak byl čin spáchán?
- 6) Čím byl spáchán?
- 7) Proč byl spáchán?

Význam ohledání je nejdůležitější zejména v prostředí a stavu určitých objektů, v nichž spatřujeme trestný čin. Poté se následně naleznou, zajišťují či zkoumají a hodnotí stopy věcných i listinných důkazů. Jde o získání důležitých informací, které jsou potřebné pro tvorbu všech kriminalistických verzí.

Co se týká ohledání, to lze ještě dále členit podle dalších hledisek. Nejčastější je charakter ohledávaného objektu.

„Druhy ohledání se dělí z hlediska charakteru ohledávaného objektu. Díky tomu rozlišujeme:

- 1) ohledání místa činu,
- 2) ohledání místa mimořádné události,
- 3) ohledání jiných kriminalisticky významných míst,
- 4) ohledání mrtvoly a místa jejího nálezu,
- 5) ohledání předmětů,
- 6) ohledání stop,
- 7) ohledání dokumentů,
- 8) ohledání výpočetní techniky,
- 9) ohledání zvířat,
- 10) ohledání těla živé osoby.

Obecně lze říci, že ohledání místa činu je ohledáním určité části území, objektu, místnosti či jiného prostoru, které je prováděno v souvislosti se spáchaným trestným činem.“¹⁰

Podle charakteru ohledání ve vztahu k jeho opakování jej lze podle Němce¹¹ rozdělit na:

1) Ohledání prvotní

Jde o první ohledání, a pokud je provedeno správně, mělo by být i konečným ohledáním. Toto však mohou narušit různé vlivy, např. počasí.

2) Ohledání opakované

Provádíme je, pokud prvotní ohledání z různých důsledků nepříznivých objektivních či subjektivních příčin bylo provedeno nekvalitně. Zde se lze setkat i s tím, že se může změnit struktura místa činu, mohou vymizet některé stopy, např. ty, které podléhají rozkladu, jako jsou biologické stopy.

¹⁰ NĚMEC, Miroslav. Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017, s. 196. ISBN 978-80-906974-0-9.

¹¹ NĚMEC, Miroslav. Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9.

3) Ohledání doplňující

Nutnost provést doplňující ohledání ohledávaných objektů může vyvstat z důvodu, že nebyla známa souvislost mezi ohledávaným např. předmětem, který se původně nacházel na místě trestného činu, ale nebyla tomu věnována dostatečná pozornost.

K obecným zásadám ohledání náleží aktivnost, rychlost, objektivnost a úplnost, z čehož vyplývá potřeba pracovat s cílem zjištění co nejvíce informací a získání stop v co nejkratším možném čase, kdy během toho se objektivně zajišťují stopy z místa konkrétního trestného činu, kdy ohledání spočívá v tom, ohledat vše, co se nachází na místě trestného činu a má souvislost se spáchaným trestným činem. Způsob ohledání by se v průběhu neměl měnit. Existují různé základní postupy ohledání, jako jsou např. koncentrický, excentrický, frontální, kruhový, paprskovitý či rajonový způsob.

1.6.3 Výslech

„Výslech je specifická metoda kriminalistické praktické činnosti, kterou se získávají o událostech trestných činů či jiných kriminalisticky relevantních skutečnostech informace zafixované ve vědomí člověka.“¹²

Hlavní definicí výslechu neboli vysvětlení jsou tyto znaky:

- 1) *„získávání kriminalistických relevantních informací,*
- 2) *způsob vydělování informace z paměťových stop (reprodukcí vnímaného),*
- 3) *právní rámec – důvody výslechu dané zákonem, práva a povinnosti vyslychajícího dané zákonem a práva a povinnosti vyslychané osoby dané zákonem.“¹³*

Podstatu výslechu tvoří popis paměťových stop ve vědomí člověka, které představují významnou informaci pro kriminalistiku.

¹² NĚMEC, Miroslav. Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017, s. 320. ISBN 978-80-906974-0-9.

¹³ PORADA, Viktor a kol. Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016, s. 468. ISBN 978-80-7380-589-0.

Výslech je jedna z nejstarších metod v kriminalistické činnosti. Je to kriminalistická metoda, jež získává informace z paměťových stop uložených ve vědomí lidí a vyslýchané osoby. Vždy je potřeba dodržet práva a povinnosti vyslýchané osoby.

Hlavním cílem výslechu je získání co nejpřesnějších informací k zajištění zájmu skutkového stavu, které se týkají událostí spáchání trestného činu, nebo s nimi souvisejí. Věrohodné poznatky mohou být důkazními prostředky, anebo informací k orientaci vyšetřování. Výslechem by mělo být zjištěno, jaký byl vztah mezi pachatelem a popis skutečnosti, jež se odehrála.

Výslech dělíme na:

- 1) výslech podezřelé osoby,
- 2) výslech obviněné osoby,
- 3) výslech svědka,
- 4) výslech obžalovaných.

Zde je potřeba zmínit i pojem *podání vysvětlení*, kdy se jedná o zvláštní druh výslechu. Tento proces je zadokumentován formou úředního záznamu § 158 odst. 5 trestního řádu.

Veškeré procesní podmínky výslechu zde budou zmíněny podle posloupnosti,

kdy toto ustanovení najdeme v prvním a druhém oddíle hlavy V. trestního řádu.

Nejdůležitějším právním předpisem je zde trestní řád, tj. zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, který stanoví zejména: a) základní procesní podmínky provádění výslechu v prvním a druhém oddíle páté hlavy trestního řádu, kde se upravuje:

- *rozsah a charakter prostředků k zajištění přítomnosti vyslýchaného: předvolání a předvedení obviněného – § 90 TrŘ,*
- *předvolání a předvedení svědka – § 98 TrŘ pořádková pokuta – § 66 TrŘ (oddíl sedmý třetí hlavy trestního řádu),*
- *ustanovení o povinnosti svědčit – § 97 TrŘ ustanovení o zákazu výslechu svědka – § 99 TrŘ,*

- *vlastní výslech obviněného – § 91–95 TrŘ zjištění totožnosti obviněného, jeho rodinných, majetkových a výtěžkových poměrů a předchozích trestů – § 91 TrŘ objasnění podstaty sděleného obvinění obviněnému – § 91 TrŘ,*
- *poučení obviněného o jeho právech – § 91 TrŘ zákaz donucování obviněného k výpovědi nebo k doznání – § 92 odst. 1 TrŘ,*
- *nutnost šetřit osobnost obviněného při výslechu – § 92 odst. 1 TrŘ poskytnutí možnosti obviněnému, aby se k obvinění podrobně vyjádřil – § 92 odst. 2 TrŘ,*
- *zákaz kladení návodných a úskočných otázek – § 92 odst. 3 TrŘ poskytnutí možnosti obviněnému nahlédnout do písemných poznámek dříve, než dá odpověď – § 93 odst. 1 TrŘ,*
- *povinnost obviněného strpět úkony nutné ke zjištění jeho totožnosti, způsob protokolace výpovědi obviněného – § 93 odst. 2 TrŘ,*
- *vyslychajícího v přímé řeči a pokud možno doslova – § 95 odst. 1 TrŘ,*
- *povinnost předložit protokol o výslechu obviněnému k přečtení či doplnění – § odst. 2 TrŘ povinnost přibrat k přečtení protokolu o výslechu obviněného nezúčastněnou osobu a případné námítky obviněného proti obsahu protokolu projednat v přítomnosti přibrané osoby a výsledek projednání pojmout do protokolu – § 95 odst. 3 TrŘ,*
- *vlastní výslech svědka – §§ 101–103 TrŘ,*
- *zjištění totožnosti svědka a jeho poměru k obviněnému – § 101 odst. 1 TrŘ,*
- *povinnost poučení svědka o právu odepřít výpověď – § 101 odst. 1,*
- *povinnost poučení svědka o zákazu výslechu nebo o možnosti postupu podle ustanovení § 55 odst. 2 TrŘ (utajení totožnosti a podoby svědka, je-li toho třeba, a o povinnosti vypovídat úplnou pravdu a nic nezamlčet – § 101 odst. 1 TrŘ,*
- *povinnost zjištění poměru svědka k projednávané věci a ke stranám již na počátku výslechu a podle potřeby též na to zjištění jeho věrohodnosti – § 101 odst. 2 TrŘ okolnosti významné zákaz kladení návodných otázek – § 101 odst. 3 TrŘ možnost přikázat svědkovi, aby napsal potřebný počet slov, je-li toho třeba ke zjištění pravosti rukopisu – § 101 odst. 4 TrŘ,*
- *zvláštní režim při výslechu osoby mladší patnácti let – §102 TrŘ.*

Dále dělíme i procesní podmínky u některých zvláštních způsobů dokazování, které nalezneme v oddíle třetím hlavy páté trestního řádu:

- *základní procesní podmínky provedení konfrontace – § 104a TrŘ,*
- *základní procesní podmínky provedení rekognice – § 104b TrŘ,*
- *základní procesní podmínky provedení vyšetřovacího pokusu – § 104c TrŘ,*
- *základní procesní podmínky provedení rekonstrukce – § 104d TrŘ,*
- *základní procesní podmínky provedení prověrky na místě – § 104e,*
- *základní právní podmínky výslechu znalce – § 108 TR (podrobněji ust. § 105–111 TrŘ.*

Z těchto ustanovení vyplývá, že výslech se provádí tak, aby poskytl úplný, věrohodný a zcela jasný obraz o všech důležitých skutečnostech ke zjištění skutkového stavu věci.¹⁴

Výslech svědka – svědkem rozumíme osobu, která dokázala vnímat průběh trestného činu, dokázala jej slyšet či vidět. Svědek je v tomto úkonu nezastupitelný.

Výslechem svědka by mělo být zjištěno:

- zda se na události účastnil, pozoroval či viděl jen nějakou část skutku, anebo zda je nepřímým svědkem, který se o události pouze doslechl,
- kdy a kde k události došlo,
- co svědek na místě dělal, zda tam byl sám, či s někým, co slyšel nebo viděl,
- popis situace na místě trestného činu.

Výslech obviněného – obviněný je osoba, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání.

Zde se můžeme setkat s tím, že obviněný bude záměrně uvádět nepravdivé informace, aby snížil míru zavinění. Vyslýchající policista by v takovém případě měl rozeznat a oddělit lživé informace od pravdivých a poukázat na různé rozpory mezi výpovědí a důkazy.

¹⁴ NĚMEC, Miroslav. Kriminologická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017, s. 323. ISBN 978-80-906974-0-9.

Výslechem obviněného by mělo být zjištěno:

- zda byla provedena příprava, a pokud ano, co jí předcházelo,
- co obviněný dělal před spácháním trestného činu, během něj a po něm,
- jakým způsobem a prostředky to spáchal.

Při důkladném zamyšlení se nad tématem kriminalistické rekonstrukce ve vztahu k dalším úkonům, jako jsou právě pokus či ohledání, tak docházíme k závěru, že zásady a postupy platné a rozepsané u ohledání i pokusu jsou obecně platné i pro provádění kriminalistické rekonstrukce.

2 Kriminalistická rekonstrukce v praxi

2.1 Taktika provádění kriminalistických rekonstrukcí trestných činů

Kriminalistická taktika rekonstrukce trestného činu tvoří součást kriminalistické nauky, která všeobecně shrnuje metody, jež jsou doporučovány k určení směru a obsahu vyšetřovacích postupů. Zde se využívají poznatky vědy a praxe, které se uplatňují zákonnými požadavky, tak aby byly zajištěny odhalení a vyšetření trestných činů a usvědčení pachatele.

2.1.1 Zásady a taktická specifika

Příprava rekonstrukce trestného činu začíná okamžikem, kdy orgán činný v trestním řízení dojde k závěru, že v dané etapě vyčerpal jiné možnosti k získání nových důkazů, či za prověrky již získaných důkazů, a dojde k závěru, že dosud shromážděný materiál dovoluje provést rekonstrukci trestného činu.¹⁵

Příprava se člení na etapy před odjezdem na místo a po příjezdu na místo. V první fázi je nejdůležitějším úkolem určit obsahové i faktické záměry. Zajištění možnosti provedení, shromáždění procesních dokumentů, které jsou nezbytné pro úlohu realizace a k dosažení výsledku kriminalistické rekonstrukce.

Taktiku provedení rekonstrukce, která se řídí obecnými požadavky, a metody kriminalistické praxe je nutné dodržovat. Mezi tyto **požadavky** patří:

- zákonnost,
- praktická odůvodněnost,
- vědecká odůvodněnost,
- etika.

Zákonnost označujeme za nejdůležitější. Protože je to požadavek primární, neboť důkaz získaný nezákonně je v řízení nepoužitelný, ale také proto, že orgány činné v trestním řízení mají postupovat tzv. *secundum et intra legem*, tedy v mezích

¹⁵ NĚMEC, Miroslav. Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze. Praha: Abook, 2017, s. 522. ISBN 978-80-906974-0-9.

a podle zákona. Nerespektování této zásady by vedlo k podkopání základních principů právního státu a nabolalo by to mimo jiné též důvěru občanů v policii i institut spravedlnosti jako takový.

Mezi nezákonné postupy patří ty, jež jsou založeny na násilí, lži či klamu. Všechny metody a postupy musí být v souladu se zákonem a zásadami trestního řízení.

Praktickou odůvodněností je myšleno použití vhodných metod v určitých situacích. Správnou vhodnost určují obecné poznatky z praxe kriminalisty či kriminalistické vědy.

Vědeckou odůvodněnost je tu možné chápat též jako záruku objektivnosti výsledků, jež jsou získány. Zejména jde o:

- posouzení metody podle pramene jejího původu,
- shodu mezi metodou a poznatky vědních oborů, z nichž je čerpáno,
- vědecké předvídání a uplatňování taktických metod,
- stanovení správných podmínek pro uplatňování metod.

Etika – zde se zkoumá, zda během zákonného procesu nedojde ke snižování cti a důstojnosti osob, které úkon podstupují, jež se jej účastní, neb které jej mohou jinak vnímat (například kolemjdoucí při rekonstrukcích v terénu). Je to zásada dodržování morálních norem.

Taktika provádění rekonstrukce je pak přímo logicky podmíněna:

- osobou, která rekonstrukci podstupuje, a jejím procesním postavením (obviněný, svědek nebo oběť),
- postojem osoby k věci (vypovídá pravdivě, vypovídá nepravdivě, a pokud nepravdivě, zda vědomě, či nevědomě),
- vlastnostmi této osoby, např. morálními, psychofyzilogickými atd.,

- dobou konání, fází trestního řízení – stupněm poznání ověřovaného a zajišťovaného skutku a stupněm jeho důkazního potvrzení,
- charakterem události,
- v neposlední řadě také dovednostmi a schopnostmi vyšetřovatele.¹⁶

Jestliže hovoříme o **osobách, které se mohou účastnit rekonstrukce**, pak se jedná zpravidla o:

- osobu, která se aktivně podílí na rekonstrukci trestného činu svým jednáním,
- osobu, která se podílí jako figurant – tedy není aktivní v pravém slova smyslu, ale postupuje podle instrukcí,
- osoby nezúčastněné (svědkové daného úkonu v rámci kontroly trestního řízení stran veřejnosti),
- osoby pomocné (které zajišťují například uzavření místa během rekonstrukce trestného činu, dokumentují či střeží obviněného, případně technik odpovědný za dokumentaci,
- znalce,
- obhájce,
- důvěrníka podle zákona o obětech trestných činů, který má podpořit oběť,
- státního zástupce,
- zmocněnce poškozeného.

Taktickými zásadami rekonstrukce trestného činu rozumíme opatření, která dokážou vytvořit vhodné podmínky pro rekonstrukci trestného činu a místa trestného činu, a dále zabezpečují co největší shodu průběhu rekonstrukce trestného činu se zamýšleným průběhem konání vyšetřované události.

¹⁶ VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu. Praha: Kriminologická knihovna, 1972, s. 146.

1) Zásada jednoho vedoucího

Tato zásada znamená, že průběh a řízení rekonstrukce trestného činu jsou svěřeny jen jednomu kriminalistovi, kdy ostatní subjekty jsou mu podřízeny během úkonu. Vedoucí kriminalistické rekonstrukce vždy odpovídá za dodržování všech zákonitostí, respektování lidské důstojnosti během provádění úkonu rekonstrukce. Organizuje a koordinuje činnost všech účastníků. Dává pokyny všem účastníkům k začátku či ukončení činnosti, pokládá otázky, spolupracuje se znalci a v neposlední řadě rozhoduje o metodách a průběhu rekonstrukce trestného činu. Kontroluje a srovnává průběh rekonstrukce trestného činu s důkazy a během toho je hodnotí.

2) Zásada shromáždění dostatečného množství důkazů před rekonstrukcí

Rekonstrukce trestného činu uzavírá vyšetřování a její výsledek je jedním z posledních článků dokazování. Ze shromážděných důkazů je potřeba, aby bylo znatelné, podle kterých znaků má být dosažena shodnost s původní událostí.

3) Zásada ostražitosti

Během rekonstrukce trestného činu může dojít k mnoha situacím, jež mohou ovlivnit průběh jejího konání. Jednou z nich může být například pokus o útěk obviněného, pokus o sebevraždu, napadení policistů nebo zúčastněných osob během rekonstrukce trestného činu. Ostražítostí rozumíme svědomité střežení obviněného s neustálou kontrolou a připraveností kdykoli zasáhnout. Měl by být vybrán i vhodný model nástroje či ostatních položek k výkonu rekonstrukce trestného činu, aby ho obviněný nezneužil k napadení nebo útoku.

4) Zásada oddělitelnosti

„Vyjadřuje požadavek, aby v případě, kdy je třeba provádět rekonstrukci trestného činu s několika obviněnými nebo svědky, byly tyto rekonstrukce provedeny s každým samostatně.“¹⁷

5) Zásada dobrovolnosti

Z této zásady vyplývá, že každý subjekt – tedy podezřelý, obviněný nebo svědek – má právo odepřít výpověď a nesmí být žádným způsobem donucován či přesvědčován.

2.1.2 Příprava rekonstrukce

Přípravu rekonstrukce trestného činu rozdělujeme do dvou etap, a to před výjezdem na místo a po příjezdu na místo. Základem této přípravy je analýza všech získaných a shromážděných materiálů, kterou bereme jako podklad pro nejasnosti a různé rozpory, jež je potřeba potvrdit, vyvrátit nebo objasnit, či jen ověřit jejich správnost. V této fázi stanovujeme konkrétní cíl rekonstrukce, již připravujeme, dále i organizaci a taktické záměry. Důležité je, aby kriminalista měl perfektně osvojenou důkazní skutečnost jednotlivých prostředků. Během této etapy kriminalista musí vypracovat plán k organizaci a plán pro provedení rekonstrukce trestného činu.

„Před výjezdem na místo k provedení rekonstrukce trestného činu je potřeba:

- 1) vymežit cíl rekonstrukce,*
- 2) časové zařazení rekonstrukce,*
- 3) určení doby, kdy se bude rekonstrukce konat (ráno/večer),*
- 4) vytvoření stejných podmínek, které jsou významné pro rekonstrukci (světlo),*
- 5) místo, kde se bude rekonstrukce konat,*
- 6) určení předmětů k rekonstrukci či jejich makety,*
- 7) získání souhlasu k účasti rekonstrukce,*

¹⁷ KONRÁD, Zdeněk a kol. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 124. ISBN 978-80-7380-547-0.

- 8) *určení technických prostředků (osvětlovací prostředky a dopravní prostředky),*
- 9) *zabezpečení dokumentačních a jiných prostředků (kamery),*
- 10) *výběr účastníků kriminalistické rekonstrukce,*
- 11) *zpracování plánu.*

Vypracováním plánu však tato etapa nekončí, neboť orgány činné v trestním řízení musí ještě provést opatření k zajištění naplánovaných úkolů, jakož i jejich provedení.¹⁸

Výčet těchto uvedených opatření, jež se konají během rekonstrukce trestného činu, je pouze názorný, může se lišit podle potřebné situace, kdy je potřeba přijmout i další opatření, například technická, taktická či organizační.

Další etapou je příprava po příjezdu na místo, která pokračuje na místě provedení rekonstrukce trestného činu, a do toho zahrnujeme:

- 1) uzavření a zajištění místa kriminalistické rekonstrukce,
- 2) orientační obhlídku místa,
- 3) provedení počáteční struktury místa trestného činu,
- 4) dokumentaci situace před provedením rekonstrukce,
- 5) konzultace s odborníky k podmínkám rekonstrukce a možnému vlivu na objektivnost průběhu a výsledku rekonstrukce,
- 6) zajištění přítomnosti nezúčastněné osoby,
- 7) instruktáž účastníků rekonstrukce trestného činu,
- 8) zabezpečení ostrahy obviněného.

2.1.3 Průběh rekonstrukce trestného činu

Stadia rekonstrukce trestného činu dělíme na:

- 1) úvodní stadium,
- 2) stadium demonstrace,
- 3) závěrečné stadium.

¹⁸ Porada, V. a kol.: Kriminalistika, Brno: CERM 2001, ISBN 80-7204-194-0 str. 372.

V rámci **úvodního stadia** seznamujeme veškeré účastníky rekonstrukce trestného činu s jejím cílem a podmínkami místa, na kterém se nachází. Poté je potřeba poučit osobu, s jejíž aktivní účastí a na základě jejíž výpovědi se rekonstrukce koná, podle jejího procesního postavení a vyzvat ji, aby se vyjádřila ke shodnosti podmínek místa rekonstrukce s podmínkami původními. V tomto stadiu je obvyklé vyzvat osobu, aby sdělila, proč, jak, s kým a za jakým účelem se na místo v kritické době dostala, případně kdo další se na místě nacházel.¹⁹

Stadium demonstrace, tedy vlastní rekonstrukce trestného činu, začíná okamžikem, kdy je osoba vyzvána, aby na základě svých vzpomínek demonstrovala svůj pohyb v prostoru a přitom postupně v logické návaznosti předvedla jednotlivé činnosti související se spácháním trestného činu, objasnila motivy svých jednání a popsala pohyb a činnost i dalších zúčastněných osob (spolupachatelů, obětí, svědků). Takové osoby jsou zastoupeny figuranty, kteří pohyb a činnost zúčastněných osob napodobují. Demonstrace činností jsou doprovázeny výkladem.²⁰

Během tohoto stadia se znovuobnovují důležité situace a činnosti, jež proběhly během spáchání trestného činu. Subjekt může během tohoto úkonu upřesnit svoji výpověď. K tomu může dojít, pokud se mu vybaví zapomenuté detaily, jež dříve ve výpovědi neuvedl. V tomto stadiu mohou znalci či obhájci požadovat objasnění některých skutečností, které jsou během úkonu demonstrovány, a pokládat otázky.

V **závěrečném stadiu** rekonstrukce trestného činu jsou vyzváni vyšetřující znalci, obhájci, aby se vyjádřili k průběhu rekonstrukce, mohou uvádět další připomínky a klást dotazy k podmínkám rekonstrukce trestného činu, k jejímu průběhu či výsledkům. Pokud se stane, že jsou vysloveny připomínky či dotazy, bude vyzvána osoba, která demonstrovala mechanismus trestného činu na základě svých znalostí, aby se vyjádřila k otázkám a připomínkám.

¹⁹ KONRÁD, Zdeněk a kol. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 123. ISBN 978-80-7380-547-0.

²⁰ KONRÁD, Zdeněk a kol. Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 123. ISBN 978-80-7380-547-0.

Průběh rekonstrukce trestného činu. Realizaci si dělá každý kriminalista sám. Rozděluje se do tří stadií.

- **Úvodní stadium**

Při každém případě se prověřuje a upřesňuje výpověď obviněného. Začíná se tím, že se všechny osoby zúčastněné na rekonstrukci trestného činu poučí podle jejich procesního postavení. Rozsah poučení je vždy zaznamenáván do protokolu. Následně seznámíme účastníky rekonstrukce trestného činu s cílem. Obviněný by se měl vyjádřit ke shodnosti všech podmínek místa rekonstrukce trestného činu. Následně sdělí, jak, s kým a za jakým účelem se na místo v kritické době dostal, a kdo se dále na místě nacházel.

- **Stadium demonstrace a objasnění**

Ve většině případů rekonstrukce trestného činu nezačíná přesně na místě činu, nýbrž na jiném místě, jež lze nějak prostorově, časově nebo dějově vymezit a pokládat za určitý bod, odkud pachatel započal cestu na místo činu. Je potřeba pochopitelně stanovit jisté hranice, meze této cesty, nelze rekonstruovat vždy celou trasu pohybu pachatele na místo trestného činu. Je třeba rekonstruovat takový úsek cesty, který má nějakou podstatnější souvislost s trestnou činností pachatele. Například pachatel se cestou na místo trestného činu zastavil na nějakém místě pro vražedný nástroj, pro spolupachatele svého činu, cestou na místo si prohlédl terén, v němž hodlal ukrýt odcizené předměty nebo oběť. Mohl zanechat určité stopy po své připravené činnosti.²¹

Po prvotním vyjasnění otázek v úvodním stadiu je osoba vyzvána, aby na základně svých vzpomínek demonstrovala pohyb v prostoru a přitom v návaznosti předvedla své jednání v logické návaznosti, které souvisejí se spáchaným trestným činem. Demonstraci pohybu obviněný doprovází interpretací a vysvětluje motivy svého jednání. Popisuje i pohyb ostatních osob (spolupachatel, oběť, svědek), kdy figuranti, kteří zastávají role zúčastněných osob, napodobují situace podle instrukcí orgánu činného v trestním řízení na základě výpovědi obviněného

²¹ VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu. Praha: Kriminologická knihovna, 1972, s. 148.

nebo jiných subjektů rekonstrukce trestného činu. Obviněný má mít možnost bez jakýchkoli zásahů (např. ze strany kriminalisty či jiných osob) předvést prověřované části děje. Neměla by se na místě vyvracet a dokazovat případná nesprávnost a nepravdivost praktického znázorňování. Jedinými zásahy kriminalisty by měly být toliko dotazy a výzvy kriminalisty, co předvést, ale nikoliv už, jak to předvést.²²

- **Závěr rekonstrukce**

V závěru jsou vyzvány všechny osoby, které se zúčastnily rekonstrukce trestného činu (obviněný, znalec, obhájce atd.), aby se vyjádřily, zda mají nějaké dotazy k rekonstrukci průběhu či výsledkům. Pokud žádné připomínky nejsou, ověřuje se správná dokumentace, která byla prováděna během rekonstrukce trestného činu.

2.1.4 Dokumentace a hodnocení výsledků rekonstrukce trestného činu

Kriminalistická věda vytvořila doporučení k nejvhodnější technice dokumentace rekonstrukce trestného činu. Je jím videozáznam. Fotografická dokumentace se také používá, ovšem jen v případě, že by nebylo možné videodokumentaci použít. Hlavní principy videodokumentace jsou následující:

- 1) počet kamer se vždy řídí složitostí rekonstrukce trestného činu,
- 2) kriminalistický technik se vždy řídí všemi pokyny kriminalisty,
- 3) průběh úkonu natočený kamerou zvyšuje důvěryhodnost celého úkonu,
- 4) kamera by měla být zapnuta před počátkem úkonu,
- 5) pokud se kameraman nachází na vzdálenějším místě, měl by s kriminalistou komunikovat vysílačkou,
- 6) v úvodní části rekonstrukce se vždy uvede úvodní část protokolu a jsou představeny všechny zúčastněné osoby,
- 7) kamery jsou neustále zapnuty, vypínají se jen během přesunu například do jiného prostoru,
- 8) v závěru se zúčastněné osoby mohou na kameru vyjádřit,
- 9) originální záznam se ukládá v kriminalistické laboratoři, kde se archivuje.

²² VYCHODIL, Miroslav. Rekonstrukce trestného činu. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972, s. 149.

Cíle a smysl tohoto vyšetřovacího úkonu vždy obecně odpovídají cílům a smyslu vedení trestního řízení. Konkrétně je však nutné uvést, že před provedením rekonstrukce je vytyčení smyslu a cíle rekonstrukce jedním z nejdůležitějších postupů vyšetřovatele v rámci přípravy k rekonstrukci. Tento úkon musí být prováděn tak jako všechny jiné úkony trestního řízení – cílevědomě a metodicky.

3 Empirická část

V této části bakalářské práce předkládám výzkum, který jsem provedla při exploraci tématu kriminalistické rekonstrukce. Spočíval v exploraci celkem čtyř případových studií a v nich obsažených pěti rekonstrukcích. Ke studiu spisového materiálu jsem se dostala díky velkorysosti vedení Územního odboru Praha-venkov-JIH a Obvodního ředitelství Policie Praha IV. Díky spolupráci s kriminalistou, který v průběhu svého působení na daných součástech policie tyto rekonstrukce vedl, jsem byla schopna získat též další informace nad rámec spisového materiálu a protokolů, a sice díky řízenému rozhovoru.

3.1 Použité metody

Zkoumání jsem rozdělila na dvě základní metody – rešerši spisového materiálu a řízený rozhovor s vyšetřovatelem zkoumaných případů. Při tom jsem využila především metody analýzy, syntézy, komparace a indukce, abych jednak identifikovala a získala relevantní data k daným kazuistikám a ta mohla následně interpretovat, vzájemně porovnat jak mezi sebou, tak se závěry kriminalistické taktiky a metodiky vyšetřování, a jednak jsem vše mohla komparovat a podrobit reflexi prostřednictvím strukturovaného, řízeného rozhovoru se zpracovatelem.

Této kompatibility jsem dosáhla tím, že jsem k výzkumu získala kriminalistu, který byl ochoten se výzkumu zúčastnit, a já jsem si jako výzkumný soubor kazuistik určila rekonstrukce, které prováděl právě tento vyšetřovatel. Sice se na jedné straně může jevit jako nevýhodné, že všechny rekonstrukce byly prováděny jedním jediným policistou, na druhé straně mi to dovoluje hlubší analýzu a exploraci těchto úkonů, a to včetně samotné zpětné sebereflexe ze strany vyšetřovatele. V případě, kdy bych zaměřila výzkumný soubor širším směrem, byla bych odkázána výhradně na spisovou rešerši.

Ačkoli oba způsoby mají své kladné i záporné přínosy, zvolila jsem spíše cestu kvalitativní než kvantitativní analýzy a věřím, že tento přístup je inovativní, byť v mezích bakalářské práce nebude jeho přínos revoluční.

3.2 Kazuistika

Soubor případových studií tvoří čtyři trestné činy, které byly vyšetřovány v rámci tří spisů (dva případy byly sloučeny v rámci sériové trestné činnosti). Prvním z nich je případ těžkého ublížení na zdraví z diskotéky v obci Jesenice ve Středočeském kraji, který byl prověřován na konci roku 2017. Druhým případem je loupežné přepadení plaveckého bazénu v pražském Podolí z dubna roku 2018 a poslední dva případy jsou pouliční loupeže spáchané na velmi starých seniorech, k nimž došlo na ulici v dubnu roku 2021 v Praze na Spořilově a v Krči.

3.2.1 KRPS-364170/TČ-2017-011414

Popis skutku: Neznámý pachatel dne 17. 11. 2017 v blíže nezjištěné době, nejdéle však v 00:46 hodin, v baru R., diskotéce na ul. Budějovická, Jesenice, okres Praha-západ, nezjištěným způsobem přivodil poškozenému Martinu T., nar. 1976, tržnou ránu na hlavě v oblasti za levým uchem a intracerebrální krvácení a subarachnoidální krvácení v čelním a spánkovém laloku vlevo s provalením do mozkových komor, které si vyžádalo urgentní neurochirurgický zákrok.

Případ byl prověřován na Obvodním oddělení policie v Jesenici, oznamovatelem byla Zdravotnická záchranná služba Středočeského kraje, která byla přivolána k osobě se zraněním hlavy, která byla v bezvědomí, a to do baru v centru obce Jesenice. Pomoc zavolal jeden ze dvou členů ochranky klubu. Poškozený Martin T. se ještě ten večer podrobil operaci hlavy a byl déle než tři týdny hospitalizován nejdříve na jednotce ARO a poté na JIP. Incident si nepamatoval.

Policejní orgán se o incidentu dozvěděl až se zpožděním několika dnů. Šetřením se podařilo ustanovit oba členy ochranky, a rychlým jednáním se podařilo zajistit kamerové záznamy z klubu a také z ulice před klubem zhruba hodinu před jejich přemazáním ve smyčce. Kamerové systémy však do místa incidentu neměly přímý výhled. Bylo vidět, že poškozený měl slovní kontakt s ochrankou, v silně podnapilém stavu odcházel z baru.

Poté v záběru není, ale je zřejmé, že okolo něho prochází osoby, které reagují na někoho na zemi, a jeden ze členů ochranky volá telefonem, na místo přijíždí záchranná služba. Proč poškozený spadl, a zda byl jeho pád způsoben v příčinné souvislosti s jednáním někoho z ochranky, nebylo zřejmé.

Případ si odmítla převzít Služba kriminální policie a vyšetřování Praha-venkov-JIH s argumentem, že neexistuje indicie směrem k úmyslnému způsobení těžké újmy na zdraví, a věc tak zůstala k prověření na základním článku policie.

Výslechy hostů klubu i ochranky vedly k tomu, že bylo zjištěno, že ochranka bývá na hosty agresivní. Poškozený je častým hostem, nadměrně popíjí alkohol, vykazován byl z klubu opakovaně. Nikdo konflikt neviděl. Členové ochranky byli v minulosti trestáni za násilnou trestnou činnost.

Poškozený nebyl schopen vypovídat, neboť se v ráně objevila bakteriální infekce a stav se zhoršil, byl v přímém ohrožení života. Po 14 dnech dokázal komunikovat písemně. Na incident si nevzpomínal.

Bylo rozhodnuto o provedení rekonstrukce v objektu diskotéky – klubu, které se zúčastnil jeden ze členů ochranky, který měl vyprovázet poškozeného z klubu. Podle jeho výpovědi poškozený zavrával ve dveřích kvůli schodu a upadl vzad, když se otáčel ve dveřích. Jako figurant byl vybrán policista stejné konstituce i výšky jako poškozený.

Svědék (prověřovaný) vypověděl, jak vyprovázet poškozeného z klubu, a toto předvedl. Vše se zdálo být věrohodné. V rámci rekonstrukce však bylo přistoupeno k pokusu a figurant simuloval nejen ztrátu rovnováhy ve dveřích, ale také strčení do dveří, strčení přede dveřmi a další interakci se svědkem, která by měla za následek pád. V rámci rekonstrukce se následně zajistily též kamery z klubu i z ulice, které zachytily průběh rekonstrukce.

Vyhodnocením bylo zjištěno, že v případě jiných dějů (strkání, postrčení a dalších, pádu z jiného místa než ze schodu) by tento děj byl zachycen na kameře z klubu nebo z ulice. Jedině skutkový děj tak, jak jej popsal svědek, odpovídal záznamu z kamer z rekonstrukce, který byl srovnatelný s dějem zachyceným na kamerách v den incidentu.

Policejní orgán věc uzavřel s tím, že se nejedná o trestný čin, ale šlo o nehodu zaviněnou intoxikací poškozeného (tomu byl v době ošetření proveden test na alkohol v krvi s výsledkem téměř 3 promile alkoholu v krvi).

3.2.2 KRPA-138426/TČ-2018-001473

Popis skutku: *Tomáš B., Nicolas E., David K. dne 13. 4. 2018 v době kolem 02:00 hodin v úmyslu zmocnit se cizí věci za užití pohružky střelnou zbraní, poté, co jim David K. opatřil prostředky a skutek naplánoval, tak maskováni černými kuklami přes hlavy překonali Tomáš B. a Nicolas E. plot v zadní části areálu Plaveckého stadionu Podolí, na adrese Podolská 74, Praha 4, kde následně z telefonního čísla 702***** v 02:08 hodin zavolal Tomáš B. na služební telefonní číslo 731***** strážného Plaveckého stadionu Podolí, aby jej vylákali do prostoru toboganu, a když strážný poškozený Emanuela M., přišel do prostoru venkovního toboganu, tak pod hrozbou střelných zbraní jej donutili lehnout na zem hlavou dolů, kde poškozeného spoutali kovovými pouty v poloze rukou za zády, poté jej zvedli, prohlédali jej, odňali mu služební mobilní telefon a klíče od areálu, dále požadovali klíče od pokladny a trezoru, přičemž poškozený z obavy o své zdraví a život jim pod bezprostřední hrozbou střelnými zbraněmi zpřístupnil areál, recepci a následně pokladnu a trezor, pachatelé poté požadovali otevřít schránku označenou nápisem „BUFET“, která obsahovala tržbu z bufetu, od které ale poškozený neměl klíč, a v době kolem 03:00 hodin, když se k areálu dostavil dovozce pečiva, který pachatele vyrušil, pachatelé připoutali poškozeného k madlu u recepcce a prostor Plaveckého stadionu opustili, přičemž se jim nepodařilo nic odcizit.*

Případ byl prověřován tak, že cestou šetření k mobilnímu telefonu bylo zjištěno, že jej kdysi užíval někdo, kdo v něm používal ještě vlastní SIM kartu, ze které kontaktoval Českou správu sociálního zabezpečení. Z hovoru bylo zjištěno, že jakýsi Tomáš B. se dožadoval výplaty nemocenské, neboť byl ve finanční tísní. Šetřením k této osobě bylo zjištěno, že se stýká s Nicolasem E., se kterým se dopouštěli krádeží v ČR, SRN a Rakousku, a v té době byli vyšetřováni nebo prověřováni vícero policejními orgány.

Dále bylo zjištěno, že Tomáš B. toho času pracuje ve firmě s Davidem K., který v minulosti pracoval jako strážný v přepadeném plaveckém areálu, a tudíž mohl mít znalost o tržbách a jejich ukládání do sejfu, zabezpečení a dalších informací.

Po zadržení podezřelých, kteří nespolupracovali, byly provedeny domovní prohlídky. Při nich byly nalezeny taktické vesty a zbraně. Obviněný Tomáš B. začal spolupracovat.

Rekonstrukce byla provedena v druhé půli vyšetřování, kdy bylo cílem prověřit dosud nashromážděné důkazní prostředky, zejména poznatky z kamerových systémů, informace z výpovědí svědků a obviněných, a informace z ohledání, neboť především ve výpovědích obviněných byly značné rozpory.

Provedenou rekonstrukcí se tyto rozpory podařilo odstranit a podařilo se najisto určit, kdo měl jakou roli v loupežném přepadení, jak se kdo zapojil, a bylo zjištěno, že výpověď Tomáše B., která byla stěžejním důkazem k usvědčení ostatních spoluobviněných, je věrohodná a bylo možné se o ni opřít při argumentaci v rámci dokazování v řízení před soudem.

3.2.3 KRPA-87205/TC-2021-001473 a KRPA-90703/TC-2021-001473

Popis skutku: *Lukáš G., tím, že 1) dne 11.04.2021 v době okolo 16:15 hodin na chodníku poblíž domu č .p. 2501/18 na ulici Střimelická v Praze 4, v úmyslu zmocnit se cizí věci, kterou měla poškozená při sobě, přistoupil zezadu k poškozené Evě G., které rozepnul batoh, který měla poškozená na zádech, a z něho jí vzal peněženku, kdy při manipulaci s batohem kvůli jednání obviněného Lukáše G. poškozená ztratila rovnováhu a upadla na zem (čímž obviněný porušil zákonnou povinnost, že každý je povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě zdraví jiného, kterou ukládá ustanovení § 2900 zák. č. 89/2012, Sb., Občanský zákoník), na což obviněný Lukáš G. reagoval tak, že se jí začal omlouvat a pomohl jí vstát na nohy a při tom si z peněženky poškozené přisvojil finanční hotovost ve výši 700,- Kč a následně poškozené peněženku se zbylým obsahem vrátil a z místa rychle odešel, přičemž poškozené Evě G. způsobil škodu na odcizení ve výši 700,- Kč, a dále způsobil drobné zranění, odřeninu na pravé ruce v oblasti palce a dále drobné*

pohmožděniný boku a v oblasti zad, které zůstaly bolestivé přibližně 5 týdnů a v důsledku nich poškozená pro bolest při doteku s naraženými místy trpěla poruchou spánku při poloze vleže, neboť tak nemohla spát.

2) dne 14.04.2021 okolo 09:30 hodin u vchodu do domu č .p. 1027/67 v ulici Tilschové v Praze 4, v úmyslu zmocnit se cizí věci, kterou měl poškozený při sobě, využil momentu, kdy poškozený s taškou v ruce a s francouzskou holí ve druhé, snažil se otevřít vchodové dveře do domu, a to tím způsobem, že obviněný Lukáš G. K poškozenému Antonínu K. přistoupil zezadu a přitiskl se na něho a rukou jej vzal tzv. kolem krku do kravaty a strhl jej k zemi, kde z pravé zadní kapsy kalhot mu vytáhl peněženku, které se zmocnil, a když poškozený začal křičet o pomoc a bránit se, dal se na útěk, přičemž poškozený ztratil rovnováhu a upadl na zem a obviněný dále při útěku z peněženky vzal pouze finanční hotovost ve výši 1.200,- Kč a peněženku se zbylým obsahem zahodil, přičemž tím způsobil škodu na odcizení 1.200,- Kč ku škodě poškozeného Antonína K., ke zranění poškozeného nedošlo.

Oba skutky byly zprvu prověřovány zvlášť, ale shodný modus operandi, shodný výběr oběti, obdobný popis pachatele, to vše vedlo kriminalisty k verzi, že se jedná o téhož pachatele. To umocňovala i skutečnost, že místa činu nebyla od sebe příliš vzdálena a skutky pojila blízká časová souvislost.

V rámci standardního prověřování se nepodařilo zjistit pachatele pátráním po horké stopě, ani výslechy svědků, ani tipováním podle modu operandi a dalšími postupy kriminalistické praxe. Průlom nastal v momentě shody DNA ze stopy z místa činu poškozené Evy G. – z kusu latexové rukavice potřísněné krví. Shoda byla individuální: Lukáš G., který byl toho času ve výkonu trestu odnětí svobody pro majetkovou trestnou činnost.

Lukáš G. – recidivista, který byl již od 15 let věku trestán za loupeže, krádeže a byl též ve výkonu trestu odnětí svobody od věku mladistvého. V období dubna 2021, kdy ke skutku došlo, byl čerstvě na svobodě, v květnu již nastoupil do výkonu nového trestu. To odpovídalo tomu, že série loupeží skončila tak rychle, jako začala.

Problém tkvěl ve skutečnosti, že Lukáše G. pojila s místem činu stopa DNA, nepojila jej však přímo se skutkem ani přímo s časem, kdy ke spáchání došlo. S případem poškozeného Antonína K. jej pojil jen velmi podobný *modus operandi*, ale žádný přímý důkaz.

Lukáš G. se při podání vysvětlení doznal k oběma skutkům, ale popisoval je toliko jako krádeže, kdy staří lidé měli vždy spadnout sami tím, že byli příliš staří, nikoli proto, že by proti nim užil násilí.

Po obvinění z krádeží, ke kterým se doznal, bylo přistoupeno k provedení tří rekonstrukcí. Se svědkyní Evou G., s obviněným Lukášem G. ve vztahu k oběma skutkům, a se svědkem Antonínem K.

Svědkyně Eva G. si nedokázala vzpomenout, co bylo příčinou pádu, jinak proběhla rekonstrukce dobře. Lukáš G. popsal své jednání opět jako krádeže věci při sobě, bez užití násilí, podstatné bylo, že označil místa činů a popsal jejich oběti tak, že nebylo pochyb, že vypovídá ke skutkům, které mu byly kladeny za vinu, a v tomto se již nemohl odchýlit k verzi, že se spletl a doznal se „k něčemu jinému, ne k tomuto“. Poškozený Antonín K. popsal přepadení zcela jasně jako loupež. Jeho verzi následně potvrdila i jeho dcera, první osoba, které po přepadení volal.

Věc byla překvalifikována v bodě poškozeného Antonína K. jako loupež, v případě Evy G. byla ponechána kvalifikace krádeže, a to s ohledem na zásadu *in dubio pro reo*, v pochybnostech ve prospěch obžalovaného, neboť výpovědi Lukáše G. a Evy G. se vzájemně nevylučovaly a v souladu s tím byla podána též obžaloba.

Lze uzavřít, že případ těchto dvou útoků vůči seniorům se podařilo usvědčit především díky provedení rekonstrukcí, které odstranily rozpory ve výpovědích a usvědčily recidivistu ze spáchání loupeže na seniorovi, kterému bylo přes 90 let.

3.3 Řízený rozhovor s vyšetřovatelem

Nyní předkládám řízený rozhovor s vyšetřovatelem Štěpánem T. (OEČ 325029), přičemž otázky jsou psány tučně, odpovědi normálním textem.

Kdy jste provedl svou první rekonstrukci?

To bylo právě v tom roce 2017 při prošetřování toho ublížení na zdraví v Jesenici. Chtěli jsme mít jistotu, že nedošlo k trestnému činu, že opravdu nikdo tomu panu Martinu T. neublížil úmyslně ani z nedbalosti. Byly indicie, že nemohl ani stát na nohou, jak byl opilý, ale existovala i možnost, že jej někdo strčil. Zkrátka jsme chtěli mít jistotu, že pokud věc odložíme, že to byla nehoda, že to tak skutečně je. A protože z výsledků ani z kamer samotných jsme se nedokázali dobrat výsledku, přistoupili jsme k rekonstrukci.

Je to obvyklé, že se rekonstrukce provádí na základním organizačním článku policie?

To obvyklé není. Zpravidla se rekonstrukce provádí až ve vyšetřování a v dnešní době je to vlastně vzácnost. Na úrovni okresů k tomu téměř nedochází a rekonstrukce se drží někdy na oddělení násilí na krajských kriminálkách u případů vražd, ale také je toho méně. Tenkrát nám naše okresní kriminálka ani nechtěla pomoci, protože to tam vlastně nikdo nikdy nedělal.

Jak jste se na rekonstrukci tedy připravili?

Nikdo nám to nikdy neukázal. Na základní odborné přípravě se to neprobírá v praxi, dokonce ani na specializačním kurzu pro vyšetřovatele se k tomu nedostanete. Opřel jsem se tedy o vědomosti nabyté studiem na Policejní akademii a samostudiem kriminalistiky z učebnice.

A povedlo se vám to objasnit, bylo tam ale něco, co byste udělal nyní lépe?

Pro mne to bylo velmi poučné. Vlastně jsem se učil praxí. Já jsem před provedením rekonstrukce získal vyjádření formou výslechu, a to od provozovatelky diskotéky, že s tím provedením souhlasí. Jenže jak jsem to neznal, tak jsem ji asi moc o tom nepoučil tak, jak by bylo ideální, a následně jsem ani ten

její souhlas s provedením rekonstrukce v jiných prostorách neposlal na příslušné orgány, jak to vyžaduje trestní řád. Jinak vše bylo, jak mělo – zajistili jsme nezúčastněnou osobu, průběh byl správný. Jen ten úkon byl zatížen procesní chybou. Nesplnili jsme náležitosti pro provedení důkazu rekonstrukcí v jiných prostorách, což prostor diskotéky byl. Naštěstí se ukázalo, že to byla nehoda, a tak to nikdo nerozporoval, ale pro mne to bylo velmi poučné. Takovou chybu jsem již neopakoval.

Jak jste to tedy provedl u rekonstrukce na plovárně?

Areál patřil jak provozovateli plovárny, tak televizi a my od obou s předstihem získali písemné souhlasy. Celkově lze hovořit o tom, že přípravu na další úkony tohoto typu jsem nepodcenil. Tenkrát to bylo způsobeno tím, že jsme zkrátka neměli tak dobře provázané vědomosti mezi kriminalistikou a trestními předpisy. Když jsem si to uvědomil, tak jsem si to dostudoval.

V čem si myslíte, že je problém?

Odborná příprava policistů není koncipována prakticky na tyto aspekty jejich práce. A tyto věci jsme se ani neměli od koho učit. Nikdo jiný kolem nás ty rekonstrukce nedělal.

Jak to myslíte?

Na oddělení vyšetřování loupeží, na třetím oddělení Obvodního ředitelství Prahy IV jsem byl jediný, kdo během čtyř let mého působení tam provedl tento vyšetřovací úkon.

Proč tomu tak je?

Ona rekonstrukce není vždy nutná, vyšetřovatel musí zvážit, zda je potřeba provést ten který úkon, jestli jej to ve vyšetřování posune, věc nějak objasní a tak. Ne vždy je třeba rekonstrukci provádět. Zároveň je v dnešní době všude spousta kamer, ze kterých je také možné zjistit, jaký byl skutkový děj, a rekonstrukce je nadbytečná. Když je ale potom někdy potřeba, málokdo se k tomu odhodlá, protože to většina lidí nikdy nedělala. Nevím, možná k tomu neznámému mají respekt.

Myslíte, že má kriminalistická rekonstrukce v trestním řízení dnes ještě místo?

Zcela jistě ano. Přinejmenším dva ze tří příkladů, které jste zkoumala, bychom úspěšně neobjasnili, nebýt této metody. Důležité je, že rekonstrukce, stejně jako jakákoli jiná metoda, tak nestojí v tom řízení sama. Rekonstrukce je vždy součástí komplexního spisu a souboru poznatků, vždy slouží k jejich prověření, ověření, potvrzení. Vzájemně se s dalšími důkazy doplňuje. Ne vždy máme k dispozici kamerové záznamy, které nám potřeby rekonstrukcí v poslední době nahrazují. Proto je dobré si tuto metodu osvojit.

Co byste doporučil pro to, aby se některým problémům předešlo?

Možná bych zařadil do výuky odborné přípravy praktická cvičení, která by pokrývala tyto zvláštní způsoby dokazování, jako jsou rekonstrukce, pokusy, prověrky výpovědí na místě a další. Myslím si, že tyto metody mají své místo, a to obzvláště při vyšetřování násilných trestných činů, a patří k základním kvalifikačním předpokladům vyšetřovatele, aby si je osvojil.

Děkuji za rozhovor.

Nemáte zač. Přeji hodně úspěchů ve vaší policejní kariéře.

3.4 Vyhodnocení

Z explorovaných písemností, jakož i z výstupů řízeného rozhovoru vyplývá, že v současné době je provádění rekonstrukcí spíše sporadické a výjimečné. Což je velký rozdíl oproti vyšetřovatelské praxi minulého století, kdy někteří pamětníci v rozhovorech (například pan Jiří Markovič, emeritní vyšetřovatel vražd) uváděli, že rekonstrukcí standardně končily vyšetřovací úkony v každém případě závažnější násilné trestné činnosti.

Důvody, proč dochází k posunu směrem k ústupu četnosti využití rekonstrukcí, musíme hledat na více stranách. Vyšetřovatel, se kterým jsem vedla rozhovor, naznačoval, že ne vždy je k objasnění trestného činu nutné provést rekonstrukci, neboť míra objasnění je v současných případech dostačující, a to především

z důvodu současného rozšíření kamerových systémů se záznamem. Tuto skutečnost v rozhovoru pro média uváděl též Josef Mareš, který dále doplnil, že v současné době je běžnou advokátní praxí v přípravném řízení nevypovídat – v takových případech pak nelze k provedení rekonstrukce obviněné nutit.

Zároveň je zjištěno, že v rámci policejního vzdělávání neexistuje výukový modul, který by byl zaměřen na praktickou přípravu rekonstrukcí či jiných obdobných vyšetřovacích úkonů. To se netýká výuky na Policejní akademii v Praze, avšak zde lze namítnout, že výukou na této vysoké škole bohužel neprochází všichni policisté, kteří by tuto kompetenci potřebovali získat. Zároveň výuka na Policejní akademii je zaměřena spíše teoreticky.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo předložit zpracované podklady pro možné využití pro odbornou přípravu policistů. Tento cíl jsem podle mého přesvědčení jako autorka splnila. Předložila jsem stručný přehled historie a vývoje rekonstrukcí v rámci našeho právního pořádku v českém, potažmo československém právním prostředí. Dále jsem vysvětlila rozdíly mezi pojmem *rekonstrukce* v kriminalistickém pojetí a v pojetí trestněprávním – tedy v rámci její legální definice. Zaměřila jsem se na rozdíly, provázanost a využitelnost rekonstrukce ve vztahu k dalším vyšetřovacím úkonům.

Velkou část této bakalářské práce jsem věnovala taktice provedení rekonstrukce, stejně jako zákonným požadavkům pro její provedení.

V empirické části jsem podrobila zkoumání čtyři kazuistiky, které obsahovaly pět provedených rekonstrukcí. Podařilo se mi identifikovat některé nedostatky a procesní vady, ty pak následně vysvětlit a najít jejich příčinu. To mimo jiné i za využití řízeného rozhovoru s vyšetřovatelem, který je prováděl, a tudíž ve vztahu k těmto úkonům provedl vlastní reflexi procesní úrovně úkonů.

Lze konstatovat, že bylo zjištěno následující: **četnost provádění rekonstrukcí** v rámci vyšetřování oproti minulému století **klesá**, což je zapříčiněno pravděpodobně tím, že v současné advokátní praxi se čím dál častěji aplikuje taktika, kdy obviněný nevypovídá přinejmenším do řízení před soudem, a dále také velkým rozšířením kamerových systémů se záznamem. **Kriminalisté nemají přímou zkušenost s prováděním rekonstrukcí**, alespoň na okresní úrovni služby kriminální policie a vyšetřování je tento úkon v této době tak málo využíván, že praktická zkušenost chybí. **Praktická výuka** zaměřená na zvláštní způsoby dokazování **v současném policejním vzdělávání absentuje**.

Jaké je tedy moje navrhované opatření? Navrhuji implementovat několikahodinový výukový modul zaměřený praktickým způsobem na výuku provádění rekonstrukcí, rekognic, vyšetřovacího pokusu a dalších kriminalistických metod, a to v rámci základní odborné přípravy nebo navazujících specializačních kurzů, a to s ohledem na současnou judikaturu i krizové a problémové situace z kriminalistické praxe tak, aby došlo ke zvýšení profesních kompetencí vyšetřovatelů služby kriminální policie a vyšetřování.

Když závěrem uzavřu své poznatky, tato bakalářská práce by mohla posloužit jako základ pro případná skripta k výukovému modulu, který by mohl být implementován do osnov policejní odborné přípravy, jež by vedla ke zvýšení kompetencí vyšetřovatelů. V rámci rozsahu bakalářské práce jsem toho názoru, že se mi vytčené cíle této práce podařilo přiměřeně naplnit, a to za využití základních vědeckých metod poznání tak, jak byly v práci představeny.

Seznam literatury

KONRÁD, Zdeněk a kol. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.

MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-878-9.

NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie České republiky v Praze*. Praha: Abook, 2017. ISBN 978-80-906974-0-9.

PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistika: technické, forenzní a kybernetické aspekty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-589-0.

Trestní předpisy. Ostrava: Sagit, 2010. ISBN 978-80-7488-322-4.

VYCHODIL, Miroslav. *Rekonstrukce trestného činu*. Praha: Kriminalistická knihovna, 1972.

Zákon 141/1961 Sb. Trestní řád

KRPS-364170/TČ-2017-011414

KRPA-138426/TČ-2018-001473

KRPA-87205/TČ-2021-001473

KRPA-90703/TČ-2021-001473